

Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer fra nyttår

Fra 1.1. 2010 er det forbudt med synlig oppstilling av tobakksvarer, røykeutstyr og imitasjoner av slike varer i utsalgssteder.

– Det er det enkelte utsalgssted som er ansvarlig for at det nye forbudet følges, mens Helsedirektoratet fører tilsyn med at forbudet overholdes, forteller Kaja Kierulf, avdelingsdirektør i Avdeling tobakk, Helsedirektoratet.

Helse- og omsorgsdepartementet sendte forslag om endring av tobakksskadeloven på høring til berørte parter i mars 2007, og lovendringen ble vedtatt i mars 2009. Den trer i kraft 1.1. 2010. – Siden lovendringen som innebærer forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer, ble vedtatt har bransjen hatt over åtte måneder til å forberede seg på det nye forbudet, sier Kierulf. I begynnelsen av september ble det sendt ut informasjon om forbudet til alle utsalgssteder, bransjeorganisasjoner og andre berørte parter.

– Nå forsvinner reklameeffekten som tobakksbutikkene har hatt gjennom oppstillingen i butikkene. Det betyr at både snus og røyk vil bli mindre synlig i hverdagen, og slik sett vil alminneliggjøring av tobakk som produkt også reduseres, sier Kierulf. – Dette vil forhåpentligvis føre til at færre unge begynner med tobakk, og at det blir lettere å slutte for de som prøver, sier hun.

Gjelder også taxfree-utsalg

Forbudet gjelder alle utsalgssteder hvor det selges tobakk og/eller røykeutstyr eller imitasjoner av slike varer, også taxfree-utsalg. Det inkluderer også andre utsalgssteder enn de tradisjonelle, slik som konsertarenaer, utstillinger og festivaler. – Tobakksvarer skal altså heller ikke være synlig ved slike tilstelninger, sier Kierulf.

Unntak for spesialforretninger

Spesialforretninger for tobakk er unntatt fra forbudet. Tobakksskadeloven § 2, tredje ledd definerer en spesialforretning på følgende måte: «Med spesialforretning for tobakk menes utsalgssted som hovedsakelig selger tobakksvarer eller røykeutstyr» (1). – Kriteriet om at utsalgsstedet «hovedsakelig» må selge slike varer, skal tolkes strengt. Dersom utsalgsstedet på grunn av sitt vareutvalg i mer enn ubetydelig utstrekning må forventes benyttet av andre enn kunder som har ønsket om å kjøpe tobakksvarer eller røykeutstyr, er ikke utsalgsstedet en spesialforretning. Utsalgssteder som tilbyr pengespill og tobakk, frukt og tobakk o.l. omfattes derfor av forbudet. I disse butikkene må tobakks-

varene ikke være synlige for kundene, understreker hun.

Hva forbudet gjelder

De praktiske konsekvensene for bransjen er at utsalgsstedene må oppbevare tobakksvarer, røykeutstyr og imitasjoner av slike varer slik at de ikke er synlige for kundene. Røykeutstyr er definert i tobakksskadeloven § 2, annet ledd som lyder: «Med røykeutstyr forstås i denne lov varer som etter sitt formål hovedsakelig benyttes i forbindelse med tobakksvarer» (1). I tillegg til tobakksvarer og røykeutstyr, kan heller ikke imitasjoner av disse være synlig for kundene. Dette kan for eksempel være lekesigaretter, sjokoladesigaretter o.l.

Omfatter automatkort

– Automatkort og andre gjenstander til bruk i forbindelse med salg via automat, skal heller ikke være synlig for kundene. Automatkort som benyttes ved kjøp av tobakk, skal ha en nøytral utforming. Automatene skal være helt nøytrale uten noen form for reklame for tobakksvarer verken direkte eller indirekte. Stadig flere utsalgssteder innfører automater med «touch screen»-systemer. Også disse skal være helt nøytrale i alle ledd, uten noen form for reklame for tobakksvarer m.m., presiserer Kierulf.

Det enkelte utsalgssted vil stå fritt til å velge hensiktsmessige løsninger. Forbudet innebærer ikke en detaljregulering av hvordan oppbevaring av tobakksvarer og røykeutstyr skal skje i praksis. Det vil for eksempel være tillatt at varene skjules i skuffer eller skap. Opplysninger om vareutvalg og pris kan gis i form av en nøytralt utformet liste.

Ytterligere informasjon om lovteksten om forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og andre mindre lovendringer finnes hos Lovdata.no. Forbudet reguleres i en ny bestemmelse i tobakksskadeloven § 5, fra 1.1. 2010 og salg av tobakksvarer fra automat omtales i tobakksskadeloven § 8 (1).

Ellen Juul Andersen

ellen.juul.andersen@legeforeningen.no
Avdeling for informasjon og helsepolitikk

Litteratur

1. Ot.prp. nr. 18 (2008–09). Lov om endringer i lov 9. mars 1973 nr. 14 om vern mot tobakksskader. (Forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer og røykeutstyr). www.lovdata.no/all/hl-19730309-014.html [24.9. 2009]

Forbudet mot synlig av oppstilling av tobakksvarer fjerner reklameeffekten av tobakksbutikkene, sier Kaja Kierulf. Foto Helsedirektoratet